

28.8.2021

Asia/Ärande Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle uudeksi Ahvenanmaan itsehallintolaiksi/ Utlåtande om regeringens proposition till riksdagen med förslag till ny självstyrelselag för Åland

Oikeusministeriölle

Kirkkohallitus pitää esityksen tavoitteita ja ehdotettua lakia pääsääntöisesti tarkoituksenmukaisena. Kirkkohallitus kiittää oikeusministeriötä siitä, että se on esitysluonnoksessa ottanut huomioon kirkkohallituksen 10.10.2017 sekä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen 9.11.2017 antamissa Ahvenanmaan komitean 2013 loppumietintöä koskevissa lausunnoissa esiin nostetut perustuslain 76 §:ään pohjautuneet kirkkolain sisältöä, säätämisyjärjestystä ja aloitevaltaa koskevat huomiot.

Esitysluonnoksessa tuodaan esille, että ottaen huomioon perustuslain 76 § kirkkolaista sekä kirkkolakia koskevan säätämisyjärjestyksen ja aloiteoikeuden lakiehdotukseen ei sisälly kirkkolakia koskevia ehdotuksia. Esityksessä myös todetaan, että asiasta tulee keskustella erikseen Ahvenanmaan viranomaisten ja kirkon hallinnon kesken. Mainitut keskustelut ovat jo vireillä.

Kirkkohallitus kiinnittää kuitenkin huomiota seuraaviin seikkoihin:

Ahvenanmaan itsehallinto, maakuntapäivät ja Ahvenanmaan hallitus

Esityksessä ehdotetaan joitakin terminologisia muutoksia kuten Ahvenanmaan maakunnan hallituksen uudeksi nimeksi ehdotetaan Ahvenanmaan hallitusta. Kirkkolaissa (1054/1993) on joitakin viittauksia Ahvenanmaan maakunnan hallitukseen. Kirkkohallitus ei näe estettä tällaiseen terminologiseen muutokseen, mutta ottaen huomioon kirkkolain säätämisyjärjestyksen toteaa, että termien muuttaminen kirkkolakiin saattaa viedä aikaa. Siten se esittää harkittavaksi, tulisiko nimikkeiden muutoksia koskeva säännös ottaa huomioon siirtymäsäännöksissä. Tällöin voisi esimerkiksi säätää: *"Mitä muussa laissa säädetään Ahvenanmaan maakunnan hallituksesta, koskee tämän lain voimaan tultua Ahvenanmaan hallitusta."*

Lainsäädäntö

Esityksessä ehdotetaan säilytettäväksi nykyisen itsehallintolain mukainen sääntelytapa maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan ja eduskunnan lainsäädäntövaltaan Ahvenanmaalla kuuluvista asioista. Kirkkohallituksen mielestä ehdotetut selkeät ja tarkkarajaiset säännökset ovat tarkoituksenmukainen ratkaisu, jolloin toimivaltarajojen tulkinta on selkeää.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja esineiden suojelu

Voimassa olevan itsehallintolain mukaisesti ehdotetun 26 §:n 1 momentin 16 kohdan mukaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja esineistön suojelu Ahvenanmaalla kuuluisi

Ahvenanmaan lainsäädäntövaltaan. Tältä osin kirkolliset rakennukset muodostavat poikkeuksen. Kirkollisia rakennuksia koskeva sääntely sisältyi jo vuoden 1686 kirkkolakiin. Kun vuonna 1964 annettiin laki kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelusta (572/1964), kirkkolainsäädännön piiriin kuuluvien rakennusten, joilla tarkoitettiin kirkkoja ja kellotapuleita, suojelun edellytettiin tapahtuvan kirkkolain puitteissa sitä koskevan lainsäädäntöjärjestyksen mukaisesti. Kirkollisten rakennusten kirkon tunnustukseen ja uskoon linkittyvän luonteen vuoksi voimassa olevassa kirkkolaissa säädetään edelleen kirkollisten rakennusten suojelusta.

Kirkollisen rakennuksen suojelun tavoitteena on turvata kirkollinen rakennettu kulttuuriympäristö osana kulttuuriperintöä, vaalia sen ominaisuutta ja erityispiirteitä sekä edistää sen kulttuurisesti kestävä hoitoa ja käyttöä. Rakennuksen suojelu käsittää myös sen kiinteän sisustuksen, siihen liittyvät maalaukset ja taideteokset sekä rakennuksen pihapiirin. Kirkkolain mukaan ennen suojellun tai sellaisen kirkollisen rakennuksen, jonka käyttöön ottamisesta on kulunut 50 vuotta, olennaista muuttamista tai purkamista taikka käyttötarkoituksen muuttamista koskevaa päätöstä seurakunnan on kuultava Museovirastoa. Rakennuksen sijaitessa Ahvenanmaalla on kuultava myös Ahvenanmaan maakunnan hallitusta. Ahvenanmaan maakunnan hallitusta on kuultava myös ennen kuin tehdään päätös Ahvenanmaalla sijaitsevan kirkollisen rakennuksen kirkkolain mukaisen suojelun lakkauttamisesta.

Lainsäädäntövallan siirtäminen Ahvenanmaan maakuntapäiville

Ehdotetuissa 29 ja 30 §:ssä säädettäisiin niistä toimivallan aloista, joista Ahvenanmaan hallitus tai maakuntapäivät aikovat tulevaisuudessa tehdä aloitteen toimivallan siirtämisestä maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan. Esityksessä tuodaan esille, että valmisteluvaiheessa ei ole ollut tietoa siitä, miten nopeasti ja millaisella aikataululla tämä tapahtuu sen jälkeen, kun itsehallintolaki tulee voimaan. Esityksessä katsotaan tämän määräytyvän sen mukaan, millaisia tärkeysjärjestyksen määrityksiä maakuntapäivät tulevat tekemään tulevina vuosikymmeninä. Lainsäädäntövallan siirtyessä maakuntapäiville toimialasta on mahdollista säätää Ahvenanmaalla eduskuntalaista poikkeavasti.

Ehdotetun 29 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan hautaustoimi on ala, jonka lainsäädäntövallan maakuntapäivät voisi yksipuolisella päätöksellään siirtää itselleen. Säännöstä perustellaan sillä, että jo nykyisen itsehallintolain mukaan polttohautaus eli tuhkaus kuuluu maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan ja toisaalta hautaustoimi ei enää ole kirkkolain alaan kuuluvaa sääntelyä. Ehdotetun 30 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan väestökirjapitoa koskeva sääntely voidaan säädetyin rajoituksin siirtää eduskuntalailla maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä ja maakuntapäivien hyväksynnällä.

Kirkkohallitus toteaa, että voimassa olevan hautaustoimilain (457/2003) lisäksi hautaustoimeen sovelletaan evankelis-luterilaisen kirkon ylläpitämällä hautausmaalla kirkkolain ja ortodoksisen kirkon ylläpitämällä hautausmaalla ortodoksisesta kirkosta annetun lain (985/2006) säännöksiä. Hautaustoimilain 3 §:n mukaan evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien tai seurakuntayhtymien tulee ylläpitää yleisiä hautausmaita. Lisäksi evankelis-luterilaisen kirkon seurakunta tai seurakuntayhtymä on velvollinen vaadittaessa osoittamaan hautasijan vainajalle, jonka kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta oli kuolinhetkellä seurakunnan tai seurakuntayhtymän alueella (hautaustoimilain 4 §). Hautausmaiden ylläpidossa on kyse välttämättömästä yhteiskunnallisesta tehtävästä, josta vastaaminen kuuluisi näin ollen viime kädessä

yhteiskunnalle. Hautaustoimilain 22 §:n perusteella valtio on sitoutunut huolehtimaan seurakuntien taloudellisista edellytyksistä tehtävän hoitamiseen. Asiasta on säädetty valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetussa laissa (430/2015).

Evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnat toimivat kirkollisina väestökirjanpitäjinä aina loka-kuuhun 1999 asti, jolloin tuli voimaan uskontokuntien jäsenrekistereistä annettu laki (614/1998). Väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 48 §:n mukaan evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan viranomaisten on pyydettäessä annettava todistuksia, otteita tai näitä vastaavia muita yksittäisiä kirjallisia selvityksiä hallussaan olevista, ennen uskontokuntien jäsenrekistereistä annetun lain voimaantuloa pidetyistä kirkollisista väestörekistereistä ja niihin kuuluvista asiakirjoista. Jos jäsenrekisteriä pidetään säännöllisesti ajan tasalla väestötietojärjestelmän tiedoilla, on näillä viranomaisilla oikeus luovuttaa kirjallisesti jäsenistään yksittäisiä tietoja henkilön oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttamiseksi. Myös tästä yhteiskunnallista tehtävästä kirkolle ja sen seurakunnille aiheutuneita kustannuksia valtio korvaa edellisessä kappaleessa mainitussa laissa tarkoitetulla rahoituksella.

Kirkkohallitus katsoo, että mainittujen toimivaltojen mahdollisesta siirtämisestä maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan tulee olemaan vaikutuksia kirkon ja erityisesti Ahvenanmaan seurakuntien hallinnolle ja taloudelle. Tätä ei ole otettu huomioon ehdotusluonnoksessa. Kirkkohallitus toteaa, että kyseessä olisi sellaisesta kirkon ja valtion välisen suhteen muutoksesta, josta kirkkolain 2 luvun 2 §:n 3 momentin mukaan tulee pyytää kirkon lausunto. Mikäli hautaus-toimi siirrettäisiin maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan maakuntapäivien yksipuolisella päätöksellä, kirkkohallituksen mielestä kirkon tulisi olla osapuolena ehdotetussa 29 §:n 2 momentissa tarkoitetussa sopimuksessa.

Kirkkolaisissa ei Ahvenanmaan itsehallinto huomioon ottaen ole Ahvenanmaan maakuntapäivää tai maakunnan hallitusta velvoittavaa säännöstä kirkon kuulemisesta säädettäessä maakuntalakeja, joilla on merkitystä Ahvenanmaalla sijaitsevien seurakuntien hallinnolle, taloudelle tai toiminnalle. Kirkkohallituksen mielestä olisi siten perustellumpaa, että myös hautaus-toimi olisi mahdollista siirtää maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan ainoastaan 30 §:ssä tarkoitetulla eduskunnan säätämällä ja maakuntapäivien hyväksymällä lailla, jossa Ahvenanmaan seurakuntien asema voitaisiin turvata. Ottaen kuitenkin huomioon kirkkolain 20 luvun 7 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaisen kirkolliskokoukselle kuuluvan toimivallan, kirkkohallitus katsoo, että kirkon varsinaisen kannan muodostaminen tässä kysymyksessä kuuluu Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokoukselle.

Virkakieli ja kielelliset oikeudet

Ehdotetun 86 §:n 3 momentin mukaan, mitä itsehallintolaisissa säädetään valtionhallinnossa käytettävästä kielestä, koskee myös evankelis-luterilaisen kirkon viranomaisia, jollei kirkkolaisista muuta johdu. Kirkkohallituksen mielestä on hyvä, että säännöksessä on huomioitu kirkkolain erityisasema suhteessa ehdotettuun itsehallintolakiin.

Kirkon hallinnollisesta ja kielellisestä jaosta säädetään voimassa olevan kirkkolain 3 luvussa. Lisäksi kirkkolain 4 luvun 4 §:ssä säädetään seurakunnan toiminnassa käytettävästä kielestä ja

seurakunnan jäsenen kielellisistä oikeuksista yksityisissä kirkollisissa toimituksissa. Kirkolliskokouksessa parhaillaan vireillä olevassa ehdotuksessa uudeksi kirkkolaiksi on Ahvenanmaan kielellinen asema pyritty ottamaan nykyistä kirkkolakia paremmin huomioon.

Lopuksi

Viitaten edellä lainsäädäntökohdassa lausuttuun ja ottaen huomioon kirkkolain 2 luvun 2 §:n 3 momentti ja 20 luvun 7 §:n 2 momentin 4 kohta kirkkohallitus toteaa, että enemmän lausunnon antaminen luonnoksesta hallituksen esitykseksi kuuluu kirkolliskokoukselle. Siten kirkkohallitus katsoo, että oikeusministeriön tulee pyytää asiasta kirkolliskokouksen lausunto. Lausuntopyyntö tulee toimittaa Kirkkohallituksen kirjaamon kautta kirkolliskokoukselle syyskuun aikana, jolloin se on mahdollista käsitellä kirkolliskokouksessa marraskuussa viikolla 45.

= = = =

Till justitieministeriet

Kyrkostyrelsen anser att propositionens mål och den föreslagna lagen i huvudsak är ändamålsenliga. Kyrkostyrelsen tackar justitieministeriet för att ministeriet i propositionsutkastet har tagit i beaktande de på 76 § i grundlagen baserade anmärkningar om kyrkolagens innehåll, lagstiftningsordning och initiativrätt, som lyftes fram i Kyrkostyrelsens utlåtande 10.10.2017 och Evangelisk-lutherska kyrkan i Finlands kyrkomötes utlåtande 9.11.2017 om slutbetänkandet från Ålandskommittén 2013.

I propositionsutkastet framförs att med beaktande av grundlagens 76 § om kyrkolagen samt lagstiftningsordningen och initiativrätten som gäller kyrkolagen, ingår i lagförslaget inga förslag som rör kyrkolagen. I propositionen konstateras också att saken hänvisas till att diskuteras separat mellan Ålands myndigheter och kyrkans förvaltning. Dessa diskussioner har redan inletts.

Kyrkostyrelsen fäster dock uppmärksamhet vid följande omständigheter:

Ålands självstyrelse, lagtinget och Ålands regering

I propositionen föreslås vissa ändringar av terminologin, såsom att man som ny benämning för Ålands landskapsregering föreslår Ålands regering. I kyrkolagen (1054/1993) finns hänvisningar till Ålands landskapsregering. Kyrkostyrelsen ser inget hinder för en sådan ändring av terminologin, men konstaterar med beaktande av kyrkolagens lagstiftningsordning att ändringen av termerna i kyrkolagen kan komma att dröja. Kyrkostyrelsen föreslår därför att ett beaktande av en bestämmelse om benämningssändringarna i övergångsbestämmelserna övervägs. Bestämmelsen kunde lyda exempelvis som följer: *"Det som i någon annan lag föreskrivs om Ålands landskapsregering gäller sedan denna lag trätt i kraft Ålands regering."*

Lagstiftning

I propositionen föreslås att regleringssättet enligt gällande självstyrelselag bibehålls i frågor som hör till lagtingets och riksdagens lagstiftningsbehörighet på Åland. Kyrkostyrelsen anser

att de tydliga och klart avgränsade bestämmelser som föreslås är ändamålsenliga, och att tolkningen av gränserna för behörigheten är tydlig.

Skydd av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och föremål

Enligt den föreslagna 26 § 1 mom. 16 punkten, vilken motsvarar gällande självstyrelselag, ska skyddet av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och föremål på Åland hör till Ålands lagstiftningsbehörighet. Till denna del utgör de kyrkliga byggnaderna ett undantag. En bestämmelse om kyrkliga byggnader ingick redan i kyrkolagen från 1686. När lagen om skydd för kulturhistoriskt märkliga byggnader (572/1964) gavs 1964, förutsattes skyddet av byggnader som omfattades av kyrkolagstiftningen, vilket avsåg kyrkor och klockstaplar, ske inom ramen för kyrkolagen i enlighet med lagstiftningsordningen för denna. Eftersom de kyrkliga byggnaderna till sin karaktär är sammanlänkade med kyrkans bekännelse och tro regleras skyddet av kyrkliga byggnader fortsättningsvis i gällande kyrkolag.

Syftet med skyddet av en kyrklig byggnad är att trygga den kyrkliga byggda kulturmiljön som en del av kulturarvet, värna om byggnadens egenart och särdrag samt främja kulturellt hållbar vård och användning av byggnaden. Skyddet av en byggnad gäller också byggnadens fasta inredning, målningar och konstverk som hör till byggnaden samt byggnadens gårdsområde. Om ett beslut gäller väsentlig ändring eller rivning av eller ändring av användningsändamålet i fråga om en skyddad kyrklig byggnad eller en kyrklig byggnad som tagits i bruk för minst 50 år sedan, ska församlingen enligt kyrkolagen ge Museiverket tillfälle att yttra sig i ärendet innan den fattar beslutet. Om byggnaden finns på Åland ska dessutom Ålands landskapsregering ges tillfälle att yttra sig i ärendet. Ålands landskapsregering ska också ges tillfälle att yttra sig innan Kyrkostyrelsen fattar ett beslut om att skyddet enligt kyrkolagen av en kyrklig byggnad som finns på Åland ska upphöra.

Överföring av lagstiftningsbehörighet till Ålands lagting

I de föreslagna 29 och 30 § finns bestämmelser om de behörighetsområden där Ålands regering eller lagtingen har för avsikt att i framtiden ta initiativ till att överföra behörigheten till lagtingens lagstiftningsbehörighet. I propositionen framförs det att man i beredningsskedet inte känner till i vilken takt eller inom vilken tidtabell detta kommer att ske räknat från det att självstyrelselagen träder i kraft. Enligt propositionen är detta beroende av de prioriteringar kommande lagting år-tionden framöver kommer att göra. När lagstiftningsbehörigheten övergår till lagtingen kan ett behörighetsområde på Åland regleras avvikande från riksdagslagen.

Enligt den föreslagna 29 § 1 mom. 7 punkten är begravningsverksamhet ett område där lagtingen ensidigt kan överta lagstiftningsbehörigheten. Bestämmelsen motiveras med att "eldbegångelse", alltså kremering, redan enligt gällande självstyrelselag hör till lagtingens lagstiftningsbehörighet, och att begravningsverksamheten inte längre är underställd kyrkolagen. Enligt den föreslagna 30 § 1 mom. 1 punkten kan bestämmelserna om folkbokföring, med de begränsningar som föreskrivs, genom riksdagslag överföras till lagtingens lagstiftningsbehörighet i vanlig lagstiftningsordning och med lagtingens bifall.

Kyrkostyrelsen konstaterar att begravningsverksamheten utöver gällande begravningslag (457/2003) på de begravningsplatser som upprätthålls av evangelisk-lutherska kyrkan även omfattas av bestämmelserna i kyrkolagen och på de begravningsplatser som upprätthålls av ortodoxa kyrkan även av bestämmelserna i lagen om ortodoxa kyrkan (985/2006). Enligt 3 § i

begravningslagen ska församlingarna eller de kyrkliga samfälligheterna inom evangelisk-lutherska kyrkan hålla allmänna begravningsplatser. Dessutom är en församling eller en kyrklig samfällighet inom evangelisk-lutherska kyrkan skyldig att på begäran tillhandahålla gravplats för en avliden som vid tidpunkten för dödsfallet hade sin i lagen om hemkommun (201/1994) avsedda hemkommun inom församlingens eller den kyrkliga samfällighetens område (4 § i begravningslagen). Upprätthållandet av begravningsplatser är en oundgänglig samhällig uppgift, och därför ankommer det i sista hand på samhället att svara för den. Enligt 22 § i begravningslagen har staten förbundit sig att sörja för att församlingarna har ekonomiska förutsättningar att sköta uppdraget. Bestämmelser om detta finns i lagen om statlig finansiering till evangelisk-lutherska kyrkan för skötseln av vissa samhällsuppgifter (430/2015).

Församlingarna inom evangelisk-lutherska kyrkan fungerade som kyrkliga folkbokförare fram till oktober 1999, när lagen om trossamfundens medlemsregister (614/1998) trädde i kraft. Enligt 48 § i lagen om befolkningsdatasystemet och de certifikattjänster som tillhandahålls av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (661/2009) ska den evangelisk-lutherska kyrkans och det ortodoxa kyrkosamfundets myndigheter på begäran ge intyg, utdrag eller andra motsvarande enstaka skriftliga utredningar på basis av de kyrkliga befolkningsregister med tillhörande handlingar som de förfogar över och som fördes innan lagen om trossamfundens medlemsregister trädde i kraft. Om medlemsregistret uppdateras regelbundet med uppgifter ur befolkningsdatasystemet, har dessa myndigheter dessutom rätt att skriftligen lämna ut enstaka uppgifter om sina medlemmar för att medlemmarna i fråga ska kunna göra sina rättigheter gällande och fullgöra sina skyldigheter. Staten ersätter även kyrkan och dess församlingar för de kostnader som föranleds av dessa samhällliga uppgifter genom finansiering som avses i den lag som nämns i föregående stycke.

Kyrkostyrelsen anser att en eventuell överföring av nämnda behörigheter till lagtingets lagstiftningsbehörighet kommer att få konsekvenser för kyrkans, och i synnerhet de åländska församlingarnas, förvaltning och ekonomi. Detta har inte beaktats i propositionsutkastet. Kyrkostyrelsen anser det vara fråga om en sådan förändring av kyrkans förhållande till staten, om vilken kyrkan enligt 2 kap. 2 § 3 mom. i kyrkolagen ska ges tillfälle att ge utlåtande. Om begravningsverksamheten överförs till lagtingets lagstiftningsbehörighet genom lagtingets ensidiga beslut, anser Kyrkostyrelsen att kyrkan bör ingå som part i den överenskommelse som avses i det föreslagna 29 § 2 mom.

Kyrkolagen innehåller, med beaktande av Ålands självstyrelse, ingen bestämmelse som förpliktar Ålands lagting eller landskapsregering att höra kyrkan vid stiftandet av landskapslagar som har betydelse för förvaltningen, ekonomin eller verksamheten i församlingarna på Åland. Enligt Kyrkostyrelsen är det därför mer motiverat att också begravningsverksamheten hör till de behörighetsområden enligt 30 § som endast kan överföras till lagtingets lagstiftningsbehörighet genom en lag som stiftas av riksdagen och med lagtingets samtycke, för att de åländska församlingarnas ställning ska kunna tryggas. Med beaktande av den behörighet som enligt 20 kap. 7 § 2 mom. 4 punkten i kyrkolagen hör till kyrkomötet, anser dock Kyrkostyrelsen att utformandet av kyrkans egentliga ställningstagande i denna fråga hör till Evangelisk-lutherska kyrkan i Finlands kyrkomöte.

Ämbetspråk och språkliga rättigheter

Enligt det föreslagna 86 § 3 mom. ska det som föreskrivs i självstyrelselagen om språket vid de statliga myndigheterna även gälla för evangelisk-lutherska kyrkans myndigheter, om inte något

annat följer av kyrkolagen. Kyrkostyrelsen anser det vara bra att man i bestämmelsen har beaktat kyrkolagens särställning i förhållande till den föreslagna självstyrelselagen.

Bestämmelser om kyrkans administrativa och språkliga indelning finns i 3 kap. i gällande kyrkolag. I 4 kap. 4 § i kyrkolagen föreskrivs dessutom om språket i församlingens verksamhet och om församlingsmedlemmarnas språkliga rättigheter vid enskilda kyrkliga förrättningar. Det förslag till ny kyrkolag som för närvarande behandlas av kyrkomötet strävar efter att ta större hänsyn till Ålands språkliga ställning än den gällande kyrkolagen.

Till sist

Med hänvisning till det som anförts om lagstiftningen ovan, och med beaktande av 2 kap. 2 § 3 mom. och 20 kap. 7 § 2 mom. 4 punkten i kyrkolagen, konstaterar Kyrkostyrelsen att utlåtandet om regeringens propositionsutkast främst ska lämnas av kyrkomötet. Kyrkostyrelsen anser därför att justitieministeriet bör begära ett utlåtande i ärendet av kyrkomötet. Begäran om utlåtande bör sändas till kyrkomötet via Kyrkostyrelsens registratörskontor inom september, för att kunna tas till behandling under kyrkomötets session i november, vecka 45.

Tapio Luoma
Arkkipiispa
Ärkebiskop

Pirjo Pihlaja
Kirkkoneuvos
Ecklesiastikråd